

E. TABLAZAT

	Földreform		Az 1930. mezőg. összeírás	
	B. táblázat		D. táblázat	
	Mindenféle föld		Művelhető föld	
	A területek megoszlása (az összeg %-ában)			
10 ha.-nál kisebb	69.8	48.0	60.0	
10—100 ha.	18.8	34.3	25.4	
100 ha.-nál nagyobb	11.4	27.7	14.6	
Összesen	100	100	100	

Kétségtelenül kisgazda állam vagyunk. A nagy- és közép-birtok, ha kezdett is erősödni, mégsem tudta érezhető arányban megnövelni birtokainak területét. De, hogy mi a reális fontossága ennek a kétféle kategóriájú kitermelésnek, melyeknek oly döntő a szerepe a mezőgazdaság fejlődésében, s hogy az ország megművelhető területének 30 vagy 50 %-a fölött rendelkeznek-e s a bevetett területeknek 20 vagy 30 %-a-e az övék, — olyan kérdések, amelyek mind sürgetőbbé válnak Románia kormányzásában, mert a kisgazdák érdekében tett intézkedések nem lehetnek azonosak a nagy- és közép-birtokok támogatása érdekében tett intézkedésekkel. A mezőgazdaság fejlesztésére irányuló minden észszerű terv előfeltételez egy ecélből véghezvitt alapos összeírást.

Jegyzet: ¹Albumul Statistic: Agricultura în România, 1929. Min. Agriculturii Domeniilor. — ²Bukovinát illetően az adat csak hozzávetőleges. Bukovinában az átlagos kitermelés összterjedelme 100.000 ha. — ³Az 1930. évi mezőgazdasági összeírás által megállapított eloszlás. — ⁴A kitermelésben talált marhaállomány száma után a gazdaságok kategóriák szerinti megoszlását tekintő 1935. évi anket alapján végzett becslés.

K É T T E S T V É R

Írta: CEZAR PETRESCU

Önálló részlet szerző most megjelent *Ezerkilencszázhat* című monumentális regényéből.

A két testvér találkozása negyven év óta változatlan formák közt történt.

A könyvtárban Damian, anélkül, hogy felemelkedett volna a székről, a másik felé nyújtotta száraz kezét.

— Egy pillanatra, csak befejezem s rendelkezésemre állok. — Aztán forgatható karosszékeben a két intéző felé fordult, akik az ajtó előtt állva vártak. A károkról tett jelentést hallgatta és intézkedett.

Az intézők szálegyenesen álltak s röviden, katonásan válaszoltak. Nézetüket kérdés nélkül nem merték nyilvánítani, nem mertek mosolyogni, sem közelebb lépni a meggyeztető szőnyegre.

Az egyik, az idősebb, háziszóttos ruhában és hatalmas bakkancsban régi ismerőse volt Iordache Cumpătă-nak. Mellette töltötte intéző-gyakornoki éveit, mikor Zapodie gazdája mindkét birtokon gazdálkodott külföldön tartózkodó testvére távollétében. A másik, a fiatalabb, aki kávébarna bőrtunikát és sárga csizmát viselt, csak három éve került ide, mint végzett gazdász, Dimitrie Petreanu protezsáltjaként. Főleg neki szóltak a kérdések s a parancsok. Láthatólag a régi intéző rangja és

tekintélye csökkent.

Iordache Cumpătă egy mély és puha karosszékben foglalt helyet, mely kellemesen karolta át a cabriolet zöcskölése után.

Hallgatott. Óvakodott ő is mosolyogni vagy véleményt nyilvánítani. A beszélgetésből megértette, hogy Damian épp most érkezett Piatraból s egyáltalán nem óhajtott személyesen meggyőződni kint a mezőn, hogy mennyiben kimélte meg a tegnapi jégverés. Megelégedett a jelentéssel. Megértette azután azt is, hogy testvére ruténeket és bukovinai huculokat fogadott, mert mint mindig, úgy most is a fél faluval hadilábon állt.

— Ez az! — szolt végül Damian, vékony és már fehér bajuszába harapva egy negyven év óta megszokott mozdulattal. — kidobni a segédkereszt! Hogy hívják? Costache? Ennek a Costachenak a számlájára írjátok a melegágy eltört ablakait, elszeditek a garasait s többet ne lássam a szemem előtt. Elmehetek...

Cristache Fătu, a régi intéző, habozva állt az ajtóban s a zapodie-i birtokos felé fordította szemeit, mintha segítségét kérné:

— Vannak itt valami emberek... Reggel óta várják Damian urat s megszeretnék kérni, hogy...

— Nem akarok látni semmiféle embereket. Befejeztem!...

— Kérdezze meg, könyörgöm, Iordache urat is... — szorgalmazta az öreg, kidülledt kék szemeivel mégegyszer segítséget kérve a jámborabb szívű bojárától. — A Zapodie felőli határ mellett levő részben, ahol földjeik feküdtek, csak a csupasz föld marad... Ugy jajgatnak az aszszonyok, mint a temetésen, Damian ur.

— Ez igaz, — szolt közbe Iordache Cumpătă. — Rettenetes éhség fenyegeti őket...

Nekibátorodva Cristache Fătu kapott a segítség után.

— Igen, az éhség, nagyon jól mondja Iordache ur. Az éhség és kétségbeesés... S azért jöttek uraságotat megkérni, hogy vegye fel őket is az aratáshoz és csépléshez. Bármilyen áron hajlandók dolgozni.

Damian hirtelen felkapta csontos fejét, hegyes orrával. Hamuszínű szemei olyan kifejezést öltöttek, mintha csodálkozna.

— Hogy, hogy? Kérni jönnek? A tavasszal én küldtem utánuk s ők nem akartak jönni.

— Iordache ur megmondhatja...

— Nem arról van szó, hogy mit mondhat meg Iordache ur. Befejeztem. Nehogy idegen embert lássak az udvaron.

Az elbocsátott intézők csendesen behúzták maguk mögött az ajtót.

Damian vendég testvére felé fordult székeivel s minden nagyobb érdeklődés nélkül kérdezte:

— Hogy usztad meg a jégverést?

— Köszönöm, a mezei és belsejébéli rongálásoktól eltekintve, elég könnyen. A parasztok szántóföldjeim azonban kétségbeejtő a helyzet. Ugy Zapodie, mint Dărmănești elpusztult.

— Tudom. Beszámoltak róla... — szolt közömbösen Damian, az íróasztalán fekvő *Le Temps* lepedőit bontogatva. — Ezek a gazdálkodás kockázatai.

— Minket ez alkalommal megkimélt a sors a kockázattól. Elmondhatjuk, hogy mindkettőnket egyenesen szárnyai alá vett az Isten.

Damian Cumpătă gunyorosan mosolyodott el vékony bajusza alatt.

— Az Istenig még akadnak más és közelebbi szentek: például a biztosítótársaságok... Milyen összegű a biztosításod?

Zapodie tulajdonosa ezzel a semmitmondó válasszal intézte el az idő-

sebb fivér kérdését:

— Na... Nem nagyon nagy...

— Tudtam! Ebben a tekintetben sem tagadtad meg magadat — mosolyodott el ugyanazzal a szúrós iróniával Damian Cumpătă. — Nekem teljesen mindegy, hogy esett-e a jég vagy sem. Sőt állithatom, hogy az ügynökök értékelése s a részemről fizetett részletek mellett a jég számomra egész jó üzletet jelentene. Egy csomó gondtól szabadulnék. Megkapnám a pénzemet s mehetnék külföldre.

Iordache Cumpătă nyugtalanul feszengett a karosszékben. Felháborították ezek a galád gondolatok.

— Hogyan, testvér? Hogy mondhatasz ilyet?

— Nagyon egyszerűen. A termés közepes, különösen 250 holdon. Éppen azokon a földeken, melyekre a leginkább számítottam. Az utóbbi hetek alatt két teljes tábla ment tönkre. A búza minősége is egészen alacsony. A biztosító viszont a felbecsült értékben fizette volna ki.

— Hogyan, testvér? Ha nekem tiszter annyit adna a biztosító, mint amennyit a termés ér, sem volnék megelégedve. A jégért, a tűzért és a biztosítási összegért szántanál háromszor, boronálnál, vetnél, állnál a talpadon hajnaltól késő estig s lesnéd az eget? Hogy ne lásd a munkád eredményét?! Hogy ne lásd, amint a homárba hordják? Ezt nem tudom megérteni.

— Sokat nem tudsz te megérteni, Iordache! — ismerte el Damian a francia lap címeire vetve szemeit. — De miért kezdjük előlről a vitát? Te így látod a gazdálkodást, én meg amugy. Elég sajnálatos, hogy még egy olyan vő, mint Dimitrie Petreanu sem volt befolyással az elveidre. A gazdálkodás megszűnt rutin lenni... Tudomány lett. Olvastad a könyvét?

Erre a kérdésre Damian a tudós könyvekkel teli könyvszekrényre pillantott, melyben külön polc volt a mezőgazdasági könyvek számára. Damian a választ be sem várta. Ő maga válaszolt:

— Ahogy ismerlek, nem is voltál rá kíváncsi.

— Na.... Belenéztem itt-ott, mikor Dimitrie elhozta a könyvet. Nagyon hasznos könyvek lehetnek ezek itt a szekrényben, de az én vén lovam már nem tanul meg más lépést. Nehezen változtat az ember azon, ami úgy maradt rá.

— Hát én hogy tudtam változtatni? Negyven év alatt, amióta a gyepelőt a kezembe vettem, folyton csak változtattam. A vejed könyve csak beigazolta, hogy a helyes földművelési módszereket vezettem be. Szeretném látni egyszer mifelénk a vejedet. Miért kerül? Az én birtokomon mindig megállapíthatja elmélete szerencsés eredményeit. Bizonyára nagyon örülne...

Iordache Cumpătă erős hangsúllyal látta el a szót:

— Bizonyos mértékig igen. De azon túl egyáltalán nem.

— Most rajtam a sor, hogy ne értselek...

— Amennyire a vőmet ismerem, egy biztos előttem, anélkül, hogy a könyvét olvastam volna. Az ő könyvéből nem hiányozhatik az emberség, a becsület...

— Mi az az emberség? — kérdezte Damian, aki gyanította, hogy mire céloztak elmaradt gondolkodásu testvére szavai. — Emberség alatt korrekt kapcsolatokat értek magam s a földemet megdolgozó emberek között; hogy ne engedjem, hogy az intézők becsapják őket a járandóságuk kiosztásakor; hogy idejében fizessek; hogy ne maradjak senkinek adós s hogy úgy használjam ki a lehetőségeket, ahogy a zsidó, az örmény és a görög, sőt még a mifajtankbéli intézőkből lett bérlők is te-

szik: ezt nevezem én emberségnek. De ugyanakkor azt is értem ezalatt, hogy gazda maradjak a birtokomon, hogy a parasztok ne táncoltassanak, ahogy ők akarják s ahogy téged táncoltatnak! S hogy ne tudjanak táncoltatni, gépeket állítok be, idegen munkaerőt hozok, lemondok a falumbeli parasztok munkájáról. Szeretem és jogosnak tartom, hogy a feltételeket én állítsam s ne a parasztok kényszerítsék rám.

— Miféle feltételeket tudnak ezek a szegény ördögök rád kényszeríteni, testvér!?

— Te beszélsz? Az utóbbi időben felháborító gyengeségeddel lerontottad a szokásos árakat. Idegesít mindig azt hallani: Iordache urnál így, Iordache urnál amúgy! Már meg is akartam mondani neked... Viselkedéseddel nem teszel nekem szívességet. De magadnak sem. Akinek adtál egyszer, az megint kér. Megszokja s azt képzei, hogy a végtelenségig kötelességed adni neki... S még azt állítod, hogy első kollégiumbéli szenátor vagy, akit azért választottak meg, hogy a nagybirtokosok érdekeit védjed! Vigyázz — s a megróvás hangját tréfásra fordítva végezte be szavait, száraz ujjait fenyegetőleg felemelve — vigyázz, a következő alkalommal nem szavazok rád! S magammal sodrok még vagy tíz szavazatot...

Aztán eszébe jutott:

— Van valami mondanivalód a számomra?

— Semmi különösebb. Nem bírta ki a szívem, hogy ne jőjjenek át megnézni a földet. De úgy látszik fölösleges volt. Akadt, aki megtette a jelentést...

— Természetesen! Nem azért fizetem az ispánokat, hogy én ébreszsem fel őket az álmaikból s utolsó éveimet a saját birtokomon intézősködve tegyem tönkre. Amíg fiatal voltam, nem futottam meg a munka elől... Most már fukarkodom az energiámmal. Csak rendelkezem s öröködöm, hogy a parancsaimat végrehajtsák... Nem akarsz járni egyet? Valami kárról számoltak be a kerti üvegházakban...

Felállva Damián magasabbnak tűnt, mint a fivére, pedig egyformák voltak, de az ő válla keskenyebb és gyengébb. Gógös természetén kívül tartását az izületi csúsz és köszvény kimerevitették. Egy vasvégű cseresznyefabotra támaszkodva járt s ez a fogyatékoság titkos fájdalmat okozott neki s kemény, engesztelhetetlen és büszke lényének mintegy igazságtalan megcsönkítését jelentette. Amint megmozdult, az íróasztal alatt megjelent egy kis szalonkutyája, ugrándozva és csilingelve apró, nikkelezett gombos nyakörvén levő csengőjével. Elment a vendég mellett, de a legkisebb figyelemre sem méltatta.

A megvetés kölcsönös volt.

Iordache Cumpătă nem bírta a kényeskedő ölebeket, amik mindig magukévá tesznek valamit gazdáik kevélységéből. Ő csak a nagy, bozontos szőrű, tenyerestalpas juhász kutyákat szerette. Ebben is szemmel látható volt a különbség Dărmănești és Zapodie között.

Kint más különbségek is látszottak.

A mozaikkal kirakott tornácú kék márvány oszlopos magas ház egyáltalán nem tűrte volna az összehasonlítást Zapodie kunyhójával.

Amikor a gyerekek és az unokák elszaporodtak s a vendégek végeszakadatlan áradata előtt megnyitották a ház zsilipjét, Iordache Cumpătă elhívta a mestereket, hogy még egy kétemeletes, balkonos, terraszos épületet emeljenek a szerényen meghúzó szűk szülői lak mellé.

Az új lakás aztán minden fenbéljázás nélkül terpeszkedett, úgy ahogy a kifinomult izlés nélküli építészek és ácsok kiszabták. A ház egyedül szépsége a kuszó rózsák, szőlő és borostyán függöny s a látha-

tár ködéig szélesen kitáruló hegy-völgyes kilátás.

A gazdasági udvar fokozatosan szélesedett ki minden előre kitervezett szimmetria nélkül. Az új istállószárny a régi épület testéhez lapult, a bádoggal lemezekkel fedett hombár pedig a zsindegy, illetve szalmafedeles csűr mellett állt. Mindez a gazda szeméi előtt, hogy a ház pitvarából beláthassa az egészet.

Itt a gazdasági épületek a ház mögé bujtak, a fal és az élő sövény közé. Elöl csak díszcserjék álltak, a vöröses homokkal behintett ösvények két oldalán pedig a gyümölcsfák. Megkinzott, kicsavart, megnyírt gyümölcsfák, hogy geometriai felsorakozásukban gyertyatartókarokat, kockákat, piramisokat jelképezzenek. A szolgaszemélyzet láthatatlan volt. Még egy udvaros gyerek se látszott sehol. Valószínűleg azért tűnt Iordache szemében minden oly hidegnek, lélektelennek.

— Ezzel a rozoga szekérral jöttél? — kérdezte Damian, botjával megvetően a sáros cabriolet s a bakon pöfékelő Toader Gliga felé mutatva. — Egy szép napon összedül az uton s teli lesz az árok rugókkal és csavarokkal.

Iordache Cumpătă kissé türelmetlenül felelt:

— Ha úgy történik, a kocsis majd felszedi egy garabóba s elküldöm a kocsigyártóhoz, hogy csináljon egy új cabrioletet a régi vasakból. Mi egyebet csinálhatnék? Nem járhatok mezzei utakon gumikerekű hintóval...

Ez a fényezett hintónak s a livrés kocsisnak szólt, amik nélkül Damian sohasem ment ki ritka, kéthetenkénti mezzei sétáira. De a gögös természetű testvér nem hagyta magát.

— Azt hiszem a te Zsorzsod nem így gondolja. Láttam tegnap Piatraban... Elképesztette a várost vadonatúj homokfutójával és tisztavérű csődörével.

— A fiatalsnagnak ez dukál! — mentegette fiát, pedig önmagában másképp vélekedett. — Mindnyájan így csináltuk.

— Mindnyájan?! Túlzol!

— Többé-kevésbé mindnyájan, testvér!

Damian Cumpătă megállt s jelentős pillantást vetett hátra. Ő nem egy földhözragadt, kevély, szabadparaszt származású, lopott 16 éves lányt vett feleségül. Így nem is tartozik azok közé, akik átestek a fiatalsnág bolondságain. A jelentős pillantáson kívül különben az egész ügyet nem méltatta figyelemre. Meg-megállva tovább lépdelt, pálcája szegét a vöröses homokba szurkálva s vékony bajuszát harapdálva valahányszor egy-egy gyógyulatlan sebet vett észre a lécezetre feszített cserjéken.

Egymás mellett mentek s egyáltalán nem látszott, hogy testvérek. Damian éles profiljával, kissé mereven a divatjamult ruhában, amely mégis olyan csinos volt, mintha sétára indult volna, selyem nyakkendővel, magas kikeményített gallérjában, hamuszürke keztyűvel a kezén, finom sevrő cipőkben. Iordache Cumpătă fekete lüszter kabátban, gyapju nyakkendő, visszahajtott alacsony gallérral. Széles, napégette és szélkiszívta arcát panama kalap árnyékolta.

— Furcsa — mondta Damian, amint mind aprólékosabban vizsgálta a faszor lécezetét. — Ahogy nekem jelentették a jég szinte adagolva esett. Mintha valaki játékból dobálta volna: egy marékkal ide, egygyel oda.

— Megtörténik ez valahányszor az a szerencséd, hogy csak a felhő vége ér — vélekedett Iordache Cumpătă, akit más kérdések aggasztottak. — Hogy tudod így testvér elkinozni ezeket a szegény fákat? Mind

nézem s nem tudok beletörödni.

Damian nem tartotta méltónak, hogy ilyen nevetséges észrevételeire válaszoljon. A botja végével odébb tolt egy, a drótkötés alól kicsuszott ágacskát, azután felemelt egy elhervadt virágot, eltaposott egy testét dobáló gilisztát.

Hoszasan megállt az üvegház előtt, hogy megvizsgálja és megszámlálja a betört ablakokat. Oda is esett pár marék jég. Jelentéktelen kár. De nem tudott semmikép' sem megbocsájtani a segédkertésznek, aki nem húzta fel gyorsan a nádfedelet, ami pedig kötelessége lett volna.

Mindketten beléptek, tulhosszú nyakukat az alacsony bejárat miatt behúzva.

A törpe termetű osztrák, Ferencz Józsefhez hasonlóan fésült oldalszakállú, vöröshajú kertész úgy ütötte fel fejét a virágcserepekkel teli polcok között, mint valami gnóm. Kezeit a zsiros földtől tisztogatva állt elő, hogy megtegye a jelentést.

Nem történt semmi komolyabb. A ritka, drága virágoknak, orchideáknak és szalonnövényeknek semmi bántódásuk. A kinti csoportokba friss csemetéket kell ültetni. Az ablakok 24 órán belül készek. Már el is ment egy bricska Piatrába a szükséges méretekkel, hogy ablaküveget hozzon...

— Pontosan szeretném tudni, hogy' történt, Herman! — kérdezte Damian, miközben egy citromfa alatt szégyen nélkül dolgát végző, kedvenc kutyáját nézte. — Bock, te bitang, nem szégyenled magad?

Herman is megbocsátóan nézte a gazda dögét s várta, hogy bevégezze dolgát. Tudta, hogy Bock az egyedüli földi teremtmény, melyet Damian Cumpätä szigorúsága megkimél. Mikor úgy vélte, hogy a gazda figyelme nincs másfelé lekötve, kiegészítette jelentését:

— Máka ismeri. Nekem szabádsák volt Piatra... Custache márád a szolgálatban, Sehr jó und okos ember Custache.

— Jó. Tovább.

— Nátyon jó és szorkalmas ember Custache. Aber a szerencsétlenség csinálta neki egy félórát hiányozni. Lehet, hogy nur ein Viertel Uhr... Akkor történt unverhofft vihar és szerencsétlenség. Van neki nagyon beteg felesége és kicsi gyereke sehr, sehr krank... Lehet elment megnézni őket. Ez az egész bűn neki... Kérem neki bocsánat..

— Nem is tudtam, hogy ügyvéd lettél, Herman! — szólt száraz hangon Damian Cumpätä. — En kertésznek fogadtalak. Maradj csak kertésznek

— Kérem szépen, urasák...

— Ne kérj semmit. Amit mondtam, megmondtam. Meg kell tanítani őket! Keresel egy más segédet. A választásban szabad kezet engedek neked.

Iordache Cumpätä érezte, hogy fuldoklik. Mellét nyomta a párás meleg, a nehéz virág, moha és az erjedő föld szaga. De különösen fojtogatóan hatott rá testvére kérlelhetetlen keménysége, aki kényeztetett egy ronda kutyát, de nem talált mentséget egy ember számára.

Kivette zsebéből az óráját s egyszerre sietnékje támadt.

— Jó egészséget, Damian! Van még más utam is.

Damián odanyujtotta gyenge kezét:

— Üdvözlöm a sógornóm... Ne küldjem át Hermant egy ládácska csemetével? Amint mondd, elpusztult az egész kerted.

Iordache Cumpätä megnézte az exotikus, mesterségesen előállított, kocsonyás virágokat, melyeknek a szárai túltörékenyek lettek volna a zapodie-i virágágyásokban.

— Köszönöm. Nem kell... Te tudod... Mi megmaradunk a falusi virágok mellett... Azok kinőnek maguktól...

— Ahogy gondolod, — mosolygott jéghidegen Damian Cumpătă. — Csak meg ne hallja ezt a vejed...

Kint Zapodie gazdája teli tudóval lélezett fel s miután homlokát megtörölgette zsebkendőjével, felült a cabrioletre s undorodva vetette oda.

— Te, Toader, hajts innen gyorsan. Talá te, Stănișoare-ra.

A falu végén embercsoport állta el az utjukat.

— Állj csak meg, Toader... Mi van veletek?

A „goszpodárok“ összébb húzódtak fedetlen, földre szegzett homlokukkal. Egyik a másikat biztatta, hogy szólaljon meg.

Mi legyen, Iordache ur? — köhögött egy csonttá aszott öreg, szája elé emelve a tenyerét. — Az van, amit uraságod is tud... Damian ur elevenen éget bennünket, mint a kigyót a parázson, ha szabad így mondan... Megbüntetett tegnap az isten gyűlöletes haragja s most ő is bűntet bennünket a haragjával.

— S mit tehetek az érdekekben, Năstase?

— Sok mindent, uram. Uraságod kezében van a hatalom.

— Hogyan?

— Hogyan?... Hm...!

Az öreg hátra nézett, más, támogató szavakat várva. A cabrioletját körülvevő dármanestiek között Iordache Cumpătă névszerint felismerte majd mindegyik idősebb goszpodárt. Egyesekkel együtt dolgozott, mások a szemei előtt nőttek fel. Közöttük könyökével dulakodott, hogy utat nyisson magának, egy hatalmas mellű, alacsony, széles vállú ember, rongyos szűrben, keserűségében összeráncolt homlokkal. Ezt is ismerte. Korlátolt eszű, mindig nehezen értő, rosszfelfogású ember volt, aki mindig annak adott igazat, aki épp beszélt.

— Te is itt vagy, Dănilă? — kérdezte s nem tudta visszatartani mosolyát.

— Hát csak én hiányoztam volna, uram!? — csodálkozott a kérdésen Dănilă Cuțui, miközben a vállával egyet dobott a szűrén.

— Hát persze! Te nem hiányozhatsz, mint a rúd a szekérből, Dănilă. Na mondjátok, jó emberek, mit akartok tőlem? Gyorsan, mert más dolgom is van.

A parasztok biztatóan megint egymás szemeibe néztek.

— Mondd te, Gligor.

— Hagy' mondja inkább a vén Năstasă, mert ő dolgozott valamikor Iordache urral s őt ismeri a bojár.

— Na, testvérek! — türelmetlenkedett Iordache Cumpătă. — Sokat akartok még alkudozni?... Itt tartotok egy helyben és...

Az öreg Năstase nekibátorodott:

— Iordache ur, mentsen meg minket az elveszéstől, ránk jött az utolsó óra... Vegyen fel bennünket kaszálásra, aratásra, amire csak akar...

— Hogy' tegyem meg!? Hisz' ott vannak az én zapodieim...

— Megegyezünk mi velük, Iordache ur! Ne hagyjon el...

— Emberek, értsétek meg, az én földjeim teli a saját embereimmel. Holnapután kezdek aratni... Mindegyiknek meg van a maga kiszabott része, amit régi megegyezés alapján már előre megkapott.

— Nem erről van szó, Iordache ur.

— Hát miről?

— Vagyis mégis csak erről valahogy. Ahol több a kéz, ott hama-

abb kész a munka. Ne hagyjon el, Iordache ur. A mi szántóföldjeink elpusztultak. A szénát, mikor már boglyába raktuk, elvitte az ár a Craiauba... Megfájdul a hus rajtunk, amikor arra gondolunk, Iordache ur, hogy mi lesz velünk és a jószágainkkal a télen.

Iordache Cumpătă tovább folytatta fejében a számításait. Ránézett a megfeszült, előre meredő arcokra, amelyek a szavait lesték s látta a zapodieii Tudose égett ajkát. Felsóhajtott és döntött:

— Végre is... Na majd meglátjuk mit lehet csinálni. Gyertek el holnap reggel.

— Asszonyostul és gyerekestül jövünk, uram! Fogadjon el rabnak, Iordache ur!

— Asszonyok és pulyák nélkül gyertek. Válasszatok ki magatok közül pár értelmesebbet. — Olyat, mint Dănilă például...

Az emberek elkezdtek kacagni, amint látták, hogy a bojár tréfál.

— Nélküle nem is lehetne, Iordache ur!

— Keressetek még pár olyan ügyes embert, mint ő, hogy rabokként adjon el benneteket... Ez az. Most pedig hajts, Toader. Hé Tălă, hová mégy? Stănișoare-ra! — A goszpodárok kezükbe vett kalappal követték:

— Éljen sokáig, Iordache ur!... Isten segítse, Iordache ur!

Dănilă Cuțui egyre dobálva a vállán vörös és foltos szűrét, a saját értelmessége szerint fogta fel az eseményt

— Azt mondta, hogy ezután csak böjt és imádság segít, Danilă! Hát ez igaz! Mit is csinálhat? Azt mondja, hogy torkig van már velünk. Hogy ne volna? Nincs mit együnk és még alkudozunk is! Igaza van Iordache urnak. Holnap reggel ránk küldi a zapodieikat, hogy keressenek el minket.... Mért ne tenné?... Menjünk csak raboknak. Csakugyan visszatért a jobbgység ideje.

— Fogd be már a szádat, Dănilă, te mindent fordítva értesz. Nem hallottad, hogy felvesz munkára. Inkább légy hálás!... Megment a nyomorúságtól.

— Hát hogy vegyen fel minket? Jól lakott ő már torkig a zapodieival!... Még ők is a nyomorúságba jussanak. Igaza van Iordache urnak. (Fordította: Bekényi István)

C S E H K Ö L T Ő K

FRANYÓ ZOLTÁN műfordításai

PETR BEZRUCS: ÉN

*Én, Teschen sarja, én vagyok az első
Beszkidi bárd, ki végre szólni mer.
Bányász-rabok a más ekéjét húzzák,
Mig testükön a víz s a vér kiver.
S mind egy Istent imádnak ők az égben,
S egy még nagyobbat itt a földi sárban;
Amannak jól adóznak ők imával,
De ennek vérrel, zord robotba zartan.*

*Ki fent él, attól élet jut meg étel,
Lepkének rózsá, öznek zöld csalit;
S neked, Beszkid-hegyek szülötte, jussul*